

การใช้แนวคิด ปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

Using the DALYs (Disability adjusted life years) concept in preparing community plans, Luab Subdistrict, Mueang District, Kalasin Province.

(Received: December 24,2023 ; Revised: December 28,2023 ; Accepted: December 29,2023)

ธีรพัฒน์ สุทธิประภา¹ สุพัตรา บุญเอก²
Teerapat Suttiaprapa¹ Supattra Boon-ae²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) และการใช้แนวคิด DALYs ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างเดือน มิถุนายน - กันยายน 2566 รวม 4 เดือน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เครือข่ายสุขภาพ ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนเทศบาลตำบลหลุบ และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 16 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 48 คน เก็บข้อมูลจากฐานข้อมูล HDC และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ร้อยละ และ Dependent t – test

ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังจากวิเคราะห์และนำเสนอปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้มีแผนชุมชน ได้แก่ แผนจัดการโรคเบาหวาน Stroke และ Schizophrenia นอกจากนี้ยังพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพของเครือข่ายสุขภาพ เกี่ยวกับปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพิ่มขึ้นจากการการวิเคราะห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ปีสุขภาวะที่สูญเสีย แผนชุมชน

Abstract

This study was action research. The objective is to study disability adjusted life years (DALYs) and the use of the DALYs concept in the preparation of community plans, Luab Subdistrict, Mueang District, Kalasin Province. The study period is between June - September 2023, totaling 4 months. Sample size were 48 health network of Lub Subdistrict, Mueang District, Kalasin Province, consisting of community leaders, representatives of Lub Subdistrict Municipality. and village health volunteers in 16 villages. Data were collected from the HDC database and questionnaires. Data were analyzed by Content analysis, mean, standard deviation, frequency, percentage, and Dependent t – test.

The results of the study found that after analyzing and presenting Disability adjusted life years (DALYs) in the preparation of community plans, Luab Subdistrict, Mueang District, Kalasin Province. This resulted in community plans including plans for managing type 2 diabetes, CKD and stroke, depression and pneumonia. In addition, it was found that Health literacy of the health network About Disability adjusted life years (DALYs) in the preparation of community plans, Luab Subdistrict, Mueang District, Kalasin Province Increased from analysis with statistical significance at .05.

Keywords: Lost health years, community plans

¹ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์

² โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านโนนสว่าง ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์

บทนำ

เครื่องชี้วัดภาวะสุขภาพประชากรแบบองค์รวม (summary measures of population health) เป็นเครื่องชี้วัดผลลัพธ์ทางสุขภาพ ที่รวมข้อมูลทั้งจากการตาย (mortality) และภาวะสุขภาพที่บกพร่องหรือการเจ็บป่วย (non-fatal outcome) เพื่อใช้วัดและเปรียบเทียบภาวะสุขภาพในภาพรวมของประชากร โดยจำแนกเครื่องชี้วัดนี้ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ความคาดหมายของการมีสุขภาพ (health expectancies) และ ช่องว่างสุขภาพ (health gap)¹

ความคาดหมายของการมีสุขภาพเป็นเครื่องชี้วัดที่พัฒนาบนฐานของการวัดอายุขัยเฉลี่ย (life expectancy) ซึ่งถือเป็นดัชนีการพัฒนามนุษย์ของสหประชาชาติ (The UN Human Development Index: HDI) ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการวัดชีวิตที่ยืนยาว โดยปรับด้วยจำนวนปีที่มีภาวะสุขภาพที่บกพร่อง ตัวอย่างเช่น Disability Free Life Expectancy (DFLE), Health-Adjusted Life Expectancy (HALE) เป็นต้น

ส่วนช่องว่างสุขภาพเป็นมาตรวัดทางสุขภาพที่วัดความแตกต่างระหว่างสุขภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสุขภาพที่เป็นความคาดหวังหรือสุขภาพมาตรฐาน ได้แก่ Disability-Adjusted Life Years (DALYs) ดัชนีปีสุขภาพที่ปรับด้วยความบกพร่องทางสุขภาพ (Disability-Adjusted Life Years: DALYs) เป็นเครื่องชี้วัดช่องว่างสุขภาพ ที่พัฒนาโดยนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา ร่วมกับธนาคารโลกและองค์การอนามัยโลกเมื่อ พ.ศ. 2536 ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นเครื่องชี้วัดที่สะท้อนปัญหาสุขภาพของประชากรได้ครอบคลุมทั้งเรื่องของการตาย ความเจ็บป่วย ความพิการ และมีหน่วยวัดเดียวกันระหว่างโรคต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการจัดลำดับความสำคัญและการวางแผนการลงทุนทางสุขภาพ รวมทั้งประเมินผลลัพธ์ทางสุขภาพของประชากรในช่วงเวลาต่างๆ²⁻⁴

สำหรับประเทศไทยได้มีการนำระเบียบวิธีการประมาณค่าดัชนีปีสุขภาพที่ปรับด้วยความบกพร่อง

ทางสุขภาพ หรือ DALYs มาใช้ในการศึกษาภาระโรคและการบาดเจ็บของประชากรไทย โดยคณะทำงานศึกษาภาระโรคและการบาดเจ็บในประชากรไทย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2542, 2547, 2552 และ 2557 เพื่อประเมินภาวะสุขภาพประชากรไทย รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญในการวางแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำการศึกษาการใช้แนวคิด DALYs ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อศึกษาและประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนชุมชน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสูญเสียจากการตายก่อนวัยอันควร (Year of life Lost due to premature death : YLLs) ของตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาความสูญเสียจากภาวะบกพร่องทางสุขภาพ (Year of Life Lost due to Disability: YLDs) ของตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาปีสุขภาพที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ของตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
4. เพื่อศึกษาการใช้แนวคิด DALYs ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

รูปแบบการวิจัย

การศึกษา การใช้แนวคิด ปีสุขภาพที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) มีระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างเดือน มิถุนายน - กันยายน 2566 รวม 4 เดือน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ เครือข่ายสุขภาพ ตำบลหลุบ
อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เครือข่ายสุขภาพ ตำบล
หลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัด
กาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทน
เทศบาลตำบลหลุบ และอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้าน จำนวน 16 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 48
คน

จริยธรรมงานวิจัย

การใช้แนวคิด ปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability
adjusted life years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชน
ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ได้รับการรับรองจริยธรรมงานวิจัยจากคณะกรรมการ
จริยธรรมงานวิจัยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
กาฬสินธุ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ได้แก่ การ
จัดทำปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life
years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ
อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการ
วิเคราะห์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการวิเคราะห์
ฐานข้อมูลความสูญเสียจากการตายก่อนวัยอันควร
(Year of life Lost due to premature death :
YLLs) และความสูญเสียจากภาวะบกพร่องทาง
สุขภาพ (Year of Life Lost due to Disability: YLDs)
ของตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัด
กาฬสินธุ์ และการสรุปถอดบทเรียนในการวิเคราะห์
ปัจจัยที่ส่งผลต่อปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability
adjusted life years: DALYs) การนำปัจจัยที่ส่งผล
ต่อปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life
years: DALYs) มาจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ
อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ได้แก่ ฐานข้อมูลความสูญเสียจากการตายก่อนวัยอัน
ควร (Year of life Lost due to premature death
: YLLs) และความสูญเสียจากภาวะบกพร่องทาง

สุขภาพ (Year of Life Lost due to Disability: YLDs)
ของตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัด
กาฬสินธุ์

แบบวัดความรู้ด้านสุขภาพของเครือข่าย
สุขภาพ เกี่ยวกับปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability
adjusted life years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชน
ตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นแบบ
Rating scale 5 ระดับ มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ท่านมีความรอบรู้ด้าน
สุขภาพกับข้อความดังกล่าวมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน

มาก หมายถึง ท่านมีความรอบรู้ด้านสุขภาพกับ
ข้อความดังกล่าวมาก เท่ากับ 4 คะแนน

ปานกลาง หมายถึง ท่านมีความรอบรู้ด้าน
สุขภาพกับข้อความดังกล่าวปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน

น้อย หมายถึง ท่านมีความรอบรู้ด้านสุขภาพกับ
ข้อความดังกล่าวน้อย เท่ากับ 2 คะแนน

น้อยที่สุด หมายถึง ท่านมีความรอบรู้ด้าน
สุขภาพกับข้อความดังกล่าวน้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน

มีเกณฑ์ในการแปลผลคะแนน ดังนี้ (Best, 1991)

คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
4.21 – 5.00	มีท่านความรอบรู้ด้านสุขภาพมากที่สุด
3.41 – 4.20	มีความรอบรู้ด้านสุขภาพมาก
2.61 – 3.40	มีความรอบรู้ด้านสุขภาพปานกลาง
1.81 – 2.60	มีความรอบรู้ด้านสุขภาพน้อย
1.00 - 1.80	มีความรอบรู้ด้านสุขภาพน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การจัดทำ ปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability
adjusted life years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชน
ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มี
ขั้นตอนในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลความสูญเสียจากการ
ตายก่อนวัยอันควร (Year of life Lost due to
premature death : YLLs)

2. การวิเคราะห์ความสูญเสียจากภาวะ
บกพร่องทางสุขภาพ (Year of Life Lost due to
Disability: YLDs)

3. การจัดทำ ปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs)

4. การจัดทำปัจจัยที่ส่งผลต่อปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs)

5. การนำปัจจัยที่ส่งผลต่อปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) มาจัดทำแผนชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดทำ ปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์

1.1 ปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ดังสูตร

$$\text{DALYs} = \text{YLLs (Years of Life Lost due to premature mortality)} + \text{YLDs (Years Lost due to disability)}$$

ปีที่สูญเสียสุขภาพ = ปีที่สูญเสียจากการตายก่อนวัยอันควร + ปีที่สูญเสียจากความเจ็บป่วยหรือพิการ

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 ปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ของตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ 5 อันดับแรก

โรค	YLLs	YLDs	DALYs (SUM)	ลำดับ
DM	0.164	3931.85952	3932.023	1
CKD	0.109	640.292401	640.402	2
Stroke	0.546	318.098357	318.644	3
Schizophrenia	0.218	314.00267	314.221	4
Pyoderma (Sepsis)	0.109	298.985151	299.094	5
Total	1.146	5,503.238	5,504.384	

จากตารางที่ 1 ปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ของตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามากที่สุด ได้แก่ เบาหวาน รองลงมาคือ CKD และ Stroke

1.2 ความสูญเสียจากการตายก่อนวัยอันควร (Year of life Lost due to premature death : YLLs) ดังสูตร

$$\text{YLLs} = N \times L$$

โดย YLLs หมายถึง ปีที่สูญเสียจากการตายก่อนวัยอันควร

N หมายถึง จำนวนตาย

L หมายถึง อายุคาดเฉลี่ยรายอายุ (age-specific life expectancy)

1.3 ความสูญเสียจากภาวะบกพร่องทางสุขภาพ (Year of Life Lost due to Disability: YLDs) ดังสูตร

$$\text{YLDs} = P \times DW$$

โดย YLDs ปีที่สูญเสียจากภาวะบกพร่องทางสุขภาพ

P หมายถึง ความชุกของโรคในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

DW หมายถึง ค่าถ่วงน้ำหนักของภาวะบกพร่องทางสุขภาพ

1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs)

2. การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในการกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) มาจัดทำแผนชุมชน

ตารางที่ 2 สาเหตุและปัจจัยปัญหาสุขภาพ DALys Factor ของตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

DALys Factor		
ปัจจัย(Factor)	DALys	ลำดับ
พฤติกรรมบริโภค	1,181.712	1
การทำงานประกอบอาชีพ	1,125.44	2
การเสพยาเสพติดทุกประเภท	675.264	3
สุขภาพจิต (ภาวะเครียด วิตกกังวล)	562.72	4
สุขอนามัยส่วนบุคคล	506.448	5
รวม	4,051.584	

จากตารางที่ 2 สาเหตุและปัจจัยปัญหาสุขภาพ DALys Factor ของตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามากที่สุด ได้แก่ พฤติกรรมบริโภค การทำงานประกอบอาชีพ รองลงมาคือ การเสพยาเสพติดทุกประเภท สุขภาพจิต (ภาวะเครียด วิตกกังวล) และ สุขอนามัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 3 แผนชุมชนตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี2567

โรค	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	กิจกรรม
โรค DM (พฤติกรรม การบริโภคและการ รักษาความสะอาด)	โครงการป้องกัน ภาวะแทรกซ้อนใน ผู้ป่วยโรคเบาหวาน DM	เพื่อให้ผู้ป่วยเบาหวาน มีความรู้และเกิดความ ตระหนักถึง ความสำคัญในการ ดูแลตนเองและ สามารถป้องกัน ภาวะแทรกซ้อน	ผู้ป่วย เบาหวาน	จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ป่วย เบาหวานในเรื่องการดูแลตนเอง ป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อน พร้อมจัดกิจกรรมตรวจคัดกรอง/ ประเมินภาวะแทรกซ้อน
Schizophrenia (การทำงาน ประกอบอาชีพ ยา เสพติดและ สุขภาพจิต)	โครงการพัฒนา ศักยภาพผู้ดูแล ผู้ป่วยจิตเวชใน ชุมชน	เพื่อให้ชุมชนมีส่วน ร่วมในการดูแลผู้ป่วย มีความรู้ความเข้าใจ ปัญหาสุขภาพจิต	ผู้ป่วยจิตเวช	อบรมพัฒนาศักยภาพ ให้ความรู้ แก่ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวช ผู้นำ ชุมชน/อสม/ในพื้นที่ตำบลหลุบ
กลุ่มเสี่ยง/ป่วยด้าน สุขภาพจิตและยา เสพติด	โครงการเสริมพลัง ชุมชนเข้มแข็ง ป้องกันภัยยาเสพติด และช่วยเหลือผู้ป่วย จิตเวช	เพื่อสร้างกลไกการมี ส่วนร่วมในการลด ปัญหาการแพร่ระบาด ของยาเสพติดให้หมด สิ้นไปจากชุมชน	เครือข่าย สุขภาพตำบล หลุบ	ประชุมให้ความรู้ความเข้าใจเรื่อง ยาเสพติดและผลกระทบจากยา เสพติด

จากตารางที่ 3 จะเห็นถึงการนำปัญหาสุขภาพที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALys) และ สาเหตุและปัจจัยปัญหาสุขภาพ DALys Factor ของตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ นำมาวางแผนแก้ไข ปัญหาสาธารณสุขในพื้นที่ ปี 2567

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความรอบรู้ด้านสุขภาพของเครือข่ายสุขภาพ เกี่ยวกับปีสุขภาวะที่สูญเสีย
(Disability adjusted life years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์
จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังการดำเนินงาน

ตัวแปร	ก่อน		หลัง		df	t	p-value	95%CI	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.				lower	upper
ปีสุขภาวะ	2.91	0.24	4.25	0.18	47	-22.566	.000	-1.46638	-1.22633
แผน	2.98	0.30	4.21	0.19	47	-17.814	.000	-1.37377	-1.09498
รวม	2.94	0.20	4.23	0.13	47	-27.415	.000	-1.38505	-1.19568

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความรอบรู้ด้านสุขภาพของเครือข่ายสุขภาพ เกี่ยวกับปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังการดำเนินงาน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ หลังการดำเนินงานมีค่าคะแนนตาราง 7 การเปรียบเทียบความรอบรู้ด้านสุขภาพของเครือข่ายสุขภาพ เกี่ยวกับปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มากกว่าก่อนการดำเนินงาน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า ปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ของตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าโรคที่ป่วยมากที่สุด คือ DM รองลงมาคือ CKD และ Stroke สอดคล้องกันกับการศึกษาของไพฑูริ อูไรชื่น อธิพัฒน์ สุทธิประภา.(2563)⁵ ได้ศึกษาผลของกระบวนการพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าโรคเบาหวานจัดเป็นโรคไม่ติดต่อที่พบบ่อยที่สุดควบคู่กับโรคความดันโลหิตสูง และไขมันในเลือดผิดปกติ โรคนี้พบบ่อยมากกว่าร้อยละ 5.0 และการศึกษาของภิกษากัญจน์ ไคนุ่นนา พนม คลีฉายา อรุโณทัย วรรณถาวร.(2566)⁶ ได้ศึกษาเส้นทางการเจ็บป่วยของผู้ป่วย

โรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในประเทศไทยและข้อเสนอเชิงเนื้อหาในการพัฒนากลยุทธ์ การสื่อสารเพื่อลดจำนวนผู้ป่วยรายใหม่ ซึ่งพบว่า โรคเบาหวานยังคงเป็นโรคที่คนไทยป่วยมากที่สุดร่วมกับโรคความดันโลหิตสูงแต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีเพียงร้อยละ 23.5 เท่านั้นที่ทราบว่าเป็นตนเองเจ็บป่วยด้วยโรคเบาหวาน ที่ควรได้รับการรักษาและสามารถควบคุมอาการได้ ขณะที่ร้อยละ 43.1 ไม่ทราบว่าตนเองมีภาวะดังกล่าว ดังนั้นจึงได้จัดทำแผนชุมชน ประกอบด้วย แผนระดับตำบล ได้แก่ โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชในชุมชน โครงการป้องกันภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยโรคเบาหวาน แผนระดับหมู่บ้าน ได้แก่โครงการแก้ไข ปัญหาโรคเบาหวาน ยาเสพติดและStroke และทำให้ความรอบรู้ด้านสุขภาพของเครือข่ายสุขภาพ เกี่ยวกับปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs)^{3,4,8} ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังการดำเนินงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ หลังการดำเนินงานมีค่าคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพของเครือข่ายสุขภาพ เกี่ยวกับปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชน ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มากกว่าก่อนการดำเนินงานสอดคล้องกันกับการศึกษาของจันทร์เพ็ญ ประโยงค์ พิสมัย ไชยประสพ ตรุณี มั่นใจวงศ์.(2563)⁹ ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรังโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอำเภอบ้านธิ

จังหวัดลำพูน ผลการนำรูปแบบไปใช้พบว่า เกิดเครือข่ายจิตอาสาที่สามารถบริหารจัดการพึ่งตนเองได้ เกิดทีมจิตอาสาดูแลผู้ป่วยที่มีความรู้ ทักษะ สามารถดูแลผู้ป่วยได้ ผู้ป่วยได้รับการดูแลครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคม จากผลการศึกษาพบจุดแข็งของรูปแบบด้านกลไกการขับ-เคลื่อนและการบริหารจัดการ และการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการทำงานของจิตอาสา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้เกิดรูปแบบการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนจึงควรนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

การจัดทำ ปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ในการจัดทำแผนชุมชนตำบลลลอบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลความสูญเสียจากการตายก่อนวัยอันควร (Year of life Lost due to premature death : YLLs) วิเคราะห์ความสูญเสียจากภาวะบกพร่องทางสุขภาพ (Year of Life Lost due to Disability: YLDs) จัดทำ ปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) ค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) และนำมาจัดทำแผนชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปีสุขภาวะที่สูญเสีย (Disability adjusted life years: DALYs) แยกเป็นรายเพศและกลุ่มอายุ นำเสนอแก่เครือข่ายสุขภาพต่อไปในระดับ การนำ DALYs Factor รายโรค ของตำบลลลอบไปใช้ในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อนำไปกำหนดเป็นแผนในการดำเนินงานชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. ธนรัชต์ ผลิตพันธ์.(2564). รายงานภาระโรคและการบาดเจ็บของประชากรไทย พ.ศ. 2554. สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ประเมินภาระโรคและสุขภาพของประชากรไทย ชั้น 2 อาคารคลังพัสตูลุขย สาธารณสุข 6 กระทรวงสาธารณสุข ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
2. BOD Thailand.(2566). การสูญเสียปีสุขภาวะ Disability-Adjusted Life Year : DALY รายงานภาระโรคและการบาดเจ็บของประชากรไทย พ.ศ. 2556. มุลินธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ประเมินภาระโรคและสุขภาพของประชากรไทย
3. World Health Organization. National burden of disease studies: a practical guide. edition 2.0. eneva: World Health Organization; 2001.
4. ปัทมา ว่าพัฒนวศ์.(2556). อายุคาดเฉลี่ยที่ปรับด้วยสุขภาพ. ใน:สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, บรรณาธิการ. คู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการดัชนีสุขภาพประชากรแบบองค์รวม. นนทบุรี: สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข หน้า 57-70.
5. ไพฑูรย์ ไร่ชื่น ธีรพัฒน์ สุทธิประภา.(2563). ผลของกระบวนการพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิชาการสาธารณสุข ปีที่ 29 ฉบับที่ 5 กันยายน - ตุลาคม 2563. 856-63
7. ภริกาญจน์ ไคนุ่นนา พนม คลี่ฉายา อรุณทัย วรรณถาวร.(2566). เส้นทางการเจ็บป่วยของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในประเทศไทยและข้อเสนอเชิงเนื้อหาในการพัฒนากลยุทธ์ การสื่อสารเพื่อลดจำนวนผู้ป่วยรายใหม่. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2566 54-67
8. กนิษฐา บุญธรรมเจริญ วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร .(2559). ภาระโรค: ปีสุขภาวะที่สูญเสียและอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพของประชากรไทย. 25(2) 342-50
9. จันทร์เพ็ญ ประโยงค์ พิสมัย ไชยประสพ ตรุณี มั่นใจวงศ์.(2563). การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรังโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. วารสารวิชาการสาธารณสุข ปีที่ 29 ฉบับที่ 5 กันยายน - ตุลาคม 2563 803-12